

НАРОДНЫ НОВИНКЫ

р. XVIII
ч. 1-4

КУЛЬТУРНО-СПОЛОЧЕНЬСЬКИЙ ТЫЖДЕННИК РУСИНІВ СР

23. януара 2008
ціна 6,- Ск

Спаси мя, Боже мой

Під таков назвов був выданы третій компактны диск Грекокатоліцького катедрального хору св. Яна Хрестителя в Пряшові, котрый у 2008 році славить 40 років свого діятельства. Хор був заложены по обновліню Грекокатоліцькой церкви на Словенську в 1968 році з ініціативы Габрієла Мірошя (1923 – 2007), котрый скоро 30 років був ёго дірігентом. За тот час хор мав много выступів у домашнім катедральнім храмі, на розлічных акціях і властных концертах нелем у містах і селах на Словенську, але і на таких святых містах, якыма суть Рим, Лурды, Фатіма, Маріяповч ці Ченстохова, дале у Кракові, Празі, Рускім Керестурі, Мішколцу, Тячеві і в многих іншых містах.

У Катедральнім храмі св. Яна Хрестителя у Пряшові у неділю, в передвечер Ногого року подля юліаньского календаря 13. януара 2008, тот хор мав святочны концерт як першу акцію святкованя 40-річного юбілею своєї екзистенції. Концерт мав три часті: в першій сьме выслушали рождественны співы, в другій пісні з нового компактного диску а в третій были пісні, котры ся співають в пості перед і в часі Воскресіня Ісуса Христа. Была то велика духовна насолода, кідь чоловік выслушав вшыткы співы, еден красшы як другий. Наісто тым хором ся може пряхівска епархія лем гордити, што потвердив у своім приговорі при кінці концерту і пряхівський епарха, владыка Ян Бабяк, СІ, який на самый конець посвятил новый компактны диск і пожелав му путь до каждой грекокатоліцькой родины. Сучасно подяковав вшыткым членам хору за їх труд, спонзорам, вдяка котрым могло ЦД выйти, і дірігентці Валерії Гріцової, котрій передав букету квіток на знак вдякы.

Добрі было, же при одході з церкви по концерті каждый при входовых дверях міг собі новый компактны диск купити, а так і мы зробили і дома такой сьме послушали прекрасны такы церковнославянскы пісні, як *Благослови душе моя, Іже херувимы, Достойно ест, Отче наш, О, пресвята Діво Мати, Сотвори Господи...* Так прекрасны концерт закончів ся аж дома глибокым духовным зажитком у тот святочны недільны час. Віримо, же занедовго будеме свідками выданя четвертого цедечка того хору, яке уведе до живота подобны концерт, якого сьме были участниками в тоту святочну неділю.

А. З., фоткы автора

• З першого святочного концерту Грекокатоліцького катедрального хору св. Яна Хрестителя в році ослав 40 років діятельства хору, котрый був 13. януара 2008 у Катедральнім храмі св. Яна Хрестителя в Пряшові: (зверху) хор почас концерту, грагуляція дірігентці хору В. Гріцової од пряхівського епархы Монс. Яна Бабяка, СІ, (долев) обалка нового компактного диску того хору і ёго посвячіня владыком Я. Бабяком.

Світло Ісусове

Во імя Отця і Сына,
і Духа Святого!
Хрїсте, я, проста дітина,
хочу світла твоего.

Няй яснить світло твою путь,
же даваш мі той чести,
на світло віры не забудь,
кідь сам хрест будеш нести.

Міджі три персты береш го
і кладеш на сердце,
людьска прязнота няй з нёго
выобразить сонце.

Штефан СУХЫЙ, Снина

Треба увірити, же Святый Отець выслышит голос грекокатоліцьких віруючих Русинів зо Словенська

ХАРТА РУСИНЬСЬКЫХ ГРЕКОКАТОЛІЦЬКЫХ ВІРУЮЧИХ 2007 є тым документом, котрый мав указати (і все указує) на довгорічну кривду, котра ся діє з боку представителів Грекокатоліцького єпископства у Пряшові (але тыкать ся то і Кошыцького апостольского екзархату) односно Русинів-грекокатоліків, а то од 1968 року, одколи была обновлена Грекокатоліцька церковь на Словенську і на чело пряхівской епархії став Монс. Ян Гірка, аж по сучасность, кідь главов той епархії є Монс. Ян Бабяк, СІ.

До 31. децембра 2007 ХАРТУ 2007 підписало 1 436 неспокойных русиньскых грекокатоліцьких віруючих (позн. ред.: мена і призивка выткых сїгнатарів суть на вебовой сторінці www.rusynacademy.sk, конкретно в рубріці Грекокатоліцька церковь під назвов *Сїгнатарі ХАРТЫ 2007*), котры таким способом отворено і не боячі ся высловили свою неспокойность із ситуацій Русинів-грекокатоліків на Словенську описанов у ХАРТІ, главно неспокойность із словакізацій літургічных обрядів і выслугованя тайн у русиньскых парохіях, непоужыванём русиньскых перекладів Євангелій і Апостолів при Службі Божій, а то як з боку прословацькы орьєнтованых священників, так і представителів церковной ерархії. Своім антірусиньским однонём припомагають ліквідації народной ідентичности русиньскых віруючих і їх поступній асиміляції з маєрїтным словенським народом. (На розділ од штату, котрый створює условия про розвиток народностных меншын, враховано русиньской меншын, і респектує їх уставны права – позн. П. К.).

Едним із основных жадань ХАРТЫ 2007 є узнати Ватіканом Русиньску грекокатоліцьку церковь „sui iuris“ на Словенську і установити на єй чело русиньского єпископа, котрый бы гарантовав у релігійнім животі Русинів-грекокатоліків їх народностны права. Рішінём у даній ситуації бы было, кібы Святый Отець акцептовав жаданя сїгнатарів ХАРТЫ 2007 і прияв бы представителів русиньскых грекокатоліцьких віруючих зо Словенська, жебы го могли особно інформовати о ситуації грекокатоліцьких віруючих русиньской народности на Словенську і сучасно му могли предъявити просьбу – установити русиньского єпископа про Русинів на Словенську.

Як можуть читателі Народных новинок видіти, была написана (в русиньскім і німецькім языку) Жадость о пріяты представителів сїгнатарів ХАРТЫ 2007 папом Бенедіктом XVI., котра была 7. септембра 2007 послана до Ватікану (позн. ред.: публикуєме ю в тім ціслі). Тоту жадость підписало шість сїгнатарів – Юдр. Петро Крайняк і Мґр. Александер Зозуляк (Пряхів), РНДр. Іван Русинко (Свідник), Инж. Славомір Черевка і Мґр. Марек Ґай (Міджілабірці), Марія Біцкова (Кошыці). А же тоту жадость Ватікан перевзав, то підтверджує міджінародна „дорученка“ з 13. септембра 2007 (позн. ред.: публикуєме ю під жадостев як доказ). Но, на жаль, тото основне – позваня од Святого Отця до Ватікану – до днешнёго дня сїгнатарі ХАРТЫ 2007 не дістали.

І кідь сьме уж в новім році 2008, але все віримо, же наша жадость, послана до Ватікану, ся наконець дістане прямо до рук Святого Отця і Бенедікт XVI. вирішить представителів сїгнатарів ХАРТЫ 2007 пріяты і особно собі выслушати просьбы ёму одданных русиньскых грекокатоліцьких віруючих, котры в часах найтяжшых про Грекокатоліцьку церковь на Словенську по році 1950 остали Святому Отцёви найвірнішы. Покы суть у Ватікані в адміністрації папы люде, котры мають інтерес, абы ся Святый Отець о жаданях Русинів-грекокатоліків зо Словенська не дізнав і делегацію сїгнатарів ХАРТЫ 2007 не пріяв, тогды наша путь ку Святому Отцёви буде довга і страстна, повна надій і скламань. Але нашы критічны погляды на ситуацію односно народностных прав Русинів-грекокатоліків на Словенську то не змінить, ани нас то не одрядить, жебы сьме надале говорили о кривдах зробленых нашому віруючому русиньскому народови. Кідь віримо в Божу справедливость, віримо тыж, же Господь Бог выслухать голоса зо Словенська і Русины ся раз дочекають свого русиньского єпископа на челі своєї первістной Русиньской грекокатоліцькой церкви. Тадь Русины мають в небі своїх русиньскых ородовників – благореченых єпископів-мучеників Павла Петра Гойдіча і Василя Гопка.

Юдр. Петро КРАЙНЯК, сїгнатарь ХАРТЫ 2007

Charta rusínskych gréckokatolíckych veriacich 2007 Duchnovičovo nám. 1, 081 48 Prešov, Slovenská republika

Sua Santità
Benedikt XVI.
Curia Romana
Citta' del Vaticano
Roma, ITALIA

Пряхів (Словенсько), 3. IX. 2007

Ваша Святость,
довольте, жебы сьме Вас на початку нашого писма поздравили поздравканём грекокатоліків: СЛАВА ІСУСУ ХРІСТУ!

Мы, підписны заступники сїгнатарів *Харты русиньскых грекокатоліцьких віруючих 2007*, а тыж і в імені 35 тисяч грекокатоліків-Русинів жыючих на Словенську, собі тов дорогов доволюєме Вашу Святость пожадати о пріяты, жебы сьме Вам могли особно высловити просьбы Вам одданого русиньского народа жыючого в Словенській републіці – так близкій Вашому сердцю.

Не знаме, ці суть Вам знамы довгорічны активності Русинів-грекокатоліків на Словенську, котры ся намагають о легалізацію Русиньской грекокатоліцькой церкви свого права (sui iuris) і установліня русиньского єпископа про тоту Церковь. З тым жаданём ся представителі Русинів писмом, а тыж і особнов авдієнціов, офіціально обернули уж в 1999 році на Апостольску нунціатуру в Братіславі на Словенську, в тім часі справовану Й. Е. Луйджім Доссеном, а в 2001 році на Апостольского нунція на Словенську Й. Е. Генріка Й. Новацького. Окром того, писмом 15. юла 2000 р. сьме пожадали Святого Отця Йоана Павла II. о пріяты у Ватікані. Жаданя представителів Русинів на Словенську, як і офіціальных русиньскых організацій, підпорили своіма писмами і много віруючі, міджі нима і много молодых людей. Тото намаганя выкликала довгорічна а непереставаюча агресівна словакізація літургічных обрядів і антірусиньскы націоналістичны нагляды в рядах ерархії Грекокатоліцькой церкви на Словенську і в рядах священства, яке ся голосить к словенській національности. Они не гарантують націоналны права своїх русиньскых вірників, праві наспак, своїм антірусиньским ставлінем помагають ліквідовати народну ідентичность Русинів на Словенську.

(Закінчіня на 3. стор.)

ДАЛШЫ ДВІ КНИЖКЫ...

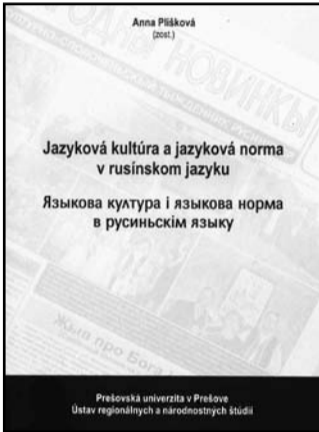
... з области русиністики вышли кінцём децембра 2007 року, а то публикація **100 вызнамных Русинів очами сучасників – I. часть** зоставителькы ПгДр. Марії Мальцовскої, і зборник рефератів **Языкова культура і языкова норма в русиньскім языку** зоставителькы ПгДр. Анны Плішковой, ПгД. Обидві суть цінним приносом у тій області і збогатили русиньску научно-популярну і одборну літературу.

Перша зо спомянутых книжок є 5. самостатнов публикацій, котру видав **Світовий конгрес Русинів**, який од року 2002 зачав ся занимати і видавательським діяльством. Од того часу видав такы книжки: **Біда Русинів з дому выганяла** (2002) М. Ксеняка, **Вызнамны про Русинів** зоставитель Г. Бескида і А. Зозуляка (2005), **Сповідь Русина** (2006) Н. Гвозды, **Єдна стріча** Е. Кубека (2007, зост. М. Мальцовска і о. Ф. Данцак).

Нова книжка могла выйти вдяка фінанційній підпорі Міністерства культуры СР – програму Культура народностных меншын. У ній такы авторы, як М. Мальцовска, С. Конечні, Г. Бескид, М. Бицко, Ф. Данцак, П. Штурак, М. Сисак, А. Плішкова, К. Копорова, С. Віднянський, Б. Горбаль і А. Зозуляк написали нариси і статі о такых вызнамных особностях з нашої минулости, якыма были: **О. Гаганець, А. Павлович, А. Духнович, П. Гойдич, В. Гопко, Е. Кубек, А. Бескид, В. Латта, Е. Варгол, В. Турок, Д. Миллий і ін.**, але і о сучасных особностях міджі Русинами на Словеньску – **о. Ф. Крайнякови, В. Ябурови, Ш. Ладжіньскім, Г. Бескидови і ін.** Публикація, вірніше, поможе плеканю народной гордості у Русинів, бо маме на што быти горды, в данім припадї на спомянуты русиньскы особности, котры зробили много у різних сферах духовного ці культурно-народностного живота Русинів. Тота книжка є малым дарунком вдякы тым людём і могла бы ся стати тиж добрым помічником в учебнім процесї – на годинах русиньского языка і культуры про наймолодше покоління, але і учителів.

Друга публикація тиж вышла з фінанчнов помочов Міністерства культуры СР і є то зборник одборных рефератів о русиньскім языку, котры были прочітаны 27. септембра 2007 на Пряшівській універзитї в Пряшовї в рамках міджінародного семінаря, котрый мав таку істу назву, як і зборник – **Языкова культура і языкова норма в русиньскім языку**. У зборнику суть рефераты ПгДр. А. Плішковой, ПгД., проф. Др. П. Р. Магочія, Мгр. Н. Кушко, проф. Др. Г. Фонтаньского, Мгр. В. Падяка, к. н., проф. Др. М. Капраля, к. н., доц. ПгДр. В. Ябура, к. н., проф. Др. С. М. Пюа, Мгр. А. Бляховой, Мгр. А. Зозуляка, проф. Др. Ю. Ванька, к. н., проф. Др. О. Сіпка, ПгД. і доц. Др. Г. Бенедка, к. н. Книжка може послужити нелем научным працівникам-русиністам, але і учителям русиньского языка і вшыткым, котры ся серьозно займають русиньскым літературным языком.

Обидві публикації мож за суму **200 Ск** обіднати на адресі: **Русин і Народны новинки, Духновичово нам. 1, 081 48** Пряшів, Словеньско, або телефонічно на числі: **00421-905-470 884**, ці на мейлові адресі: **rusyn@stonline.sk**. **А. З.**

Енді Варгол – найактуальніша децемброва умелецька акція у Римі

„Важений Др. Михал Бицко, ПгД., велика вдяка за Вашу особну вызнамну поміч і сполупрацу, можеме быти вшыткы спокійны – так успішно ся ту Словеньско іщі не презентувало.“

Др. Мірослав Мусіл, к. н., директор Словеньского інштитуту в Римі

На зачаток мала штатістика: выставлених было до **160** умелецьких работ і артефактів Енді Варгола, місце выставкы: **Палацо Інcontro у Римі**, організаторы: **Провінція Рима, Словеньскій інштитут (СИ) і Словеньска амбасادا у Римі, Музей модерного уменя Енді Варгола (ММУЕВ) і Сплочность Енді Варгола (СЕВ) у Міджілабірцях, САГА – СЛОВАК АРТ ГАЛЕРІ**, термін: **од 12. децембра 2007 до 6. януара 2008**, кураторы выставкы: **Др. Михал Бицко, ПгД., і Мгр. Мартін Цубяк**, навщівників, які заплатили вступне: **высше 7 000.**

Єдну з найвызнамнішых акцій ММУЕВ і СЕВ в Міджілабірцях у 2007 році – выставку умелецьких работ Енді Варгола під назвов „**ANDY WARHOL „Io Slovacco“**“ в Римі – святочно одкрыв **Станіслав Вало**, Ёго Еміненція вельвысланець СР в Італії, **Енріко Гасбара**, президент Провінції Рим, **Вінченцо Віта**, асесор культурной політики Провінції Рим, і **Мгр. Мартін Цубяк**, куратор ММУЕВ у Міджілабірцях. Выставка была реалізована в концепції **Др. Михала Бицка, ПгД.**

Што к тому додати? Слова Др. М. Мусіла, к. н., говорять за вшытко. Ай кідь одповідь директоркы Словеньской галерії у Браїславі про СТБ 2 на вопрос редакторкы: „Што про Словеньско значить Енді Варгол?“ была: „**Ніч...**“. Тота одповідь лем підтверджує нашу малость і статус кво „бутья“ Енді Варгола на тім світї, котре бы собі в припадї наших можностей із радостей взяв каждый народ, але мы ся все рядиме „геслом“: „...кідь не я, так потім ніхто!“, або радше „преферуємо“ провинчны і регіональны особности як „душок світа“. Енді Варгол своєв коротков выставков дав о Словеньску знати в Римі з великым успіхом і кідь „... дома ніхто не є пророком!“, але многы нам го завиділи і щіро нам гратулювали к успіху. Проект стояв стовкы тісячі (зряджователя музею – ніч!!!), але нематеріална і у світї найцінніша девіза – реклама зробила свое. На сто двадцятых римських автобусах три тыждні „висіли“ рекламны таблічки „**ANDY WARHOL „Io Slovacco“**“, і так повіджено словами куратора Музею СНП у Баньскій Быстріці **Др. Івана Коцака**, котрый навщівив у тім часі Рим, цілий святочный візуал выкликавав у нєго чутя гордості і радости. Тот, котрый був „зникады“, дожчыв каждому „15 минут славы“, тот, котрый про Словеньско не значить „ніч“, котрый подля дакотрых ділетантів до „ніжной“ про нас не був знамый (менї був знамый уж од 1972 року, але про дакотрых уж в шістдесятых роках 20 ст.), тот, котрого мено одшмарюють скоро рода-

ци... робить нас знамых по цілім світї, де ся не стачать чудовати нашої задубености і малости. Але кінець-кінців, зависть, глупость, неінформованость, малость, ментална провинціалность... суть тиж людськыма властностями, хоць неґативными.

Сатісфакціон про тых, котры жыют і творчостью Енді Варгола на Словеньску і в світї пропагують, ный суть холам на зачатку статї повіджены слова **Др. Мірослава Мусіла, к. н., (вдяка тому панови ся творчость і жыют Е. Варгола, ММУЕВ, СЕВ і культура Словеньска вообщє в Італія презентує прикладно)**. Вдяка Енді Варголови знають о Міджілабірцях в Італії, Німецьку, Норьску, Ирську, Польску, Чеську, Мадьярську, на Україні, але і в США. Приправлєваны проєкты до Істанбулу, Бомбая, Міла-

• **Зо святочного отворїня выставкы Енді Варгола в Римі: (зліва) Др. Тимо Вилк, директор САГА СЛОВАК АРТ ГАЛЕРІ, Др. Катаріна Байцурова, к. н., директорка СНГ у Браїславі, Др. Станіслав Вало, вельвысланець СР в Італії, Др. Валіка Мадьярова, директорка ММУЕВ, і Мгр. Мартін Цубяк, куратор ММУЕВ.**

на... то зась подтвердять. І так кус лаконічно-іроно: **який бы був славный Енді Варгол у нас, „у посполитого народа“, кібы іщі ай „...успішно пчолярив“, передаває „...величезны знаня з теорії музики“** (лем якось у автора уведжених слов в лабках, котры были опублікованы в єднім з чисел тижденника **Под Вігорлатом**, ся то не проявило і не стачіло ани на докінчїня універзитных штудій) і „...закладає сады“? Тогды бы сьме уж были з ним спокійны вшыткы? Наісто тязко. Предці велике і кошате дерево тїнить веце як кряк. А крякы суть нам все близшы. Лем жебы сьме в них не остави навсе.

Наконець, як главный куратор ММУЕВ і выконный председа СЕВ, дякую вшыткым нашим жычливцям, добродителям, нащівникам музею, сполупрацівникам і медіам за факт, же знають, што феномен „Енді Варгол“ про сучасне уменя, Словеньско і Міджілабірці значить і жєлам Вам вшытко найліпше в новім році 2008.

Од 16. януара 2008 комплетну експозицію творів і артефактів Енді Варгола в Музею модерного уменя Енді Варгола в Міджілабірцях зась мож попозерати вшыткым обдивлятелям вытварного уменя.

Др. Михал БИЦКО, ПгД., фотка з архіву СЕВ

Карпаторусиньскій научный центр у США

выголошує каждорічну

Премію Александра Духновича за русиньску літературу од Штефана Чепы

Премія в сумї тісяч америцьких доларів і в подобі бронзової сошки карпатського медвідя буде дана за найліпшы творы поезії ці прозы написаны по русиньскы, котры были надрукованы за послідній 5-річний період.

Премія А. Духновича помагать хоснованю русиньского языка в творах, котры приносять вызнамний вклад до русиньской красной літературы. Премія є фінанцована Штефаном Чепом із Торонта і приділює ся Карпаторусиньскым научным центром у США. Книгы красной літературы, надрукованы в роках 2003 аж 2007, мають право на премію в році 2008. Авторы або выдавателі мусять предложити 3 екземпларі каждой книжки з коротков біографіов автора.

1 апріль 2008 року буде посліднім днём на засланя вшыткых матеріалів.

Членами комісії на посуджїня книжок у 2008 році суть: **Елейн Русинко (США), Марія Павловска (США), Валерій Купка (СР)**. Адресы, де треба посылати книжки:

2 екземпларі: Professor Elaine Rusinko, Department of Modern Languages and Linguistics, UMBC, Baltimore, MD 21250, USA (e-mail: rusinko@umbc.edu), 1 екземпларь: Doc. PhDr. Valerij Kupka, CSc., Važecká 12, 080 05 Prešov, Slovensko.

НАРОДНІ НОВИНКИ

Выдавать **Русин і Народны новинки** за помочі Міністерства культуры СР. Шефредактор: Мгр. Александер ЗОЗУЛЯК, редакторкы: ПгДр. Кветослава КОПОРОВА, ПгДр. Марія МАЛЬЦОВСКА, языкова редакторка: ПгДр. Анна ПЛІШКОВА, ПгД. Адреса: **Лудовые новины, Duchnovičovo nám. 1, 081 48 Prešov, SR**. Tel.: 051/772 56 29. Передплатне на рік 250,- Ск, до сусідніх штатів – 600,- Ск, або 27,- \$, або 18,- € до загранича поштов ІІ. кл. 39 \$ або 26 €, поштов І. кл. 44 \$ або 30 €, заплатити мож і в редакції, банковым переводом або поштовов поужажков на ч. рахунок 1386912153/0200, Všeobecná úverová banka, pobočka Prešov. Регістрачне ч. **MK SR 417/91, МІС 49 438**. Опублікованы погляды дописователів не мусять быти згодны з поглядами редакції.

Адреса новинок на інтернеті: **www.rusynacademy.sk, http://narodny-novyny.presov.sk, E-mail: rusyn@stonline.sk**

Настав час заплатити передплатне на рік 2008

Дорогы передплатителі, настав час заплатити передплатне на рік 2008, але многы з Вас іщі не мають заплачено за рік 2007 і за попередні роки. Зато **Вас просиме вирівнати Вашы довгы і якнайскорше заплатити за рік 2008.**

Ціны передплатного на рік 2008 суть:

Словеньско:	Народны новинки	250,- Ск
	Русин	150,- Ск
Сусідні штаты – Україна, Чесько, Польско, Мадьярско:	Народны новинки	600,- Ск або 27,- \$, або 18,- €
	Русин	400,- Ск або 21,- \$, або 14,- €
Остатні штаты:	Народны новинки	44,- \$, або 30,- € поштов 1. класы
	Народны новинки	39,- \$, або 26,- € поштов 2. класы
	Русин	34,- \$, або 23,- € поштов 1. класы
	Русин	29,- \$, або 19,- € поштов 2. класы

Заплатити мож банковым шеком, особно в редакції або на число рахунок: **1386912153/0200 у Вшеобєцній уверовій банці в Пряшові.**

Інформації к передплатному в банці:

Name, Address: **Rusyn a Narodny novinky, Duchnovičovo nám. 1, 081 48 Prešov, Slovak Republic**
IBAN: **SK54020000001386912153** SWIFT: **SUBASKBX**
Všeobecná úverová banka, a. s., Mlynské nivy 1, 829 90 Bratislava, Slovak Republic
Telex **93 297, 93 347, over VÚB, pobočka Prešov, Masarykova 13, 081 86 Prešov**
Details od payment .....

Ваша редакція Вам вшыткым допереду дякує.

Rusyn a Ludové noviny
Duchnovičovo nám. 1
081 48 Prešov 1
PLZ
VsRP - 664/2003

Platené v hotovosti
080 02 PREŠOV 2